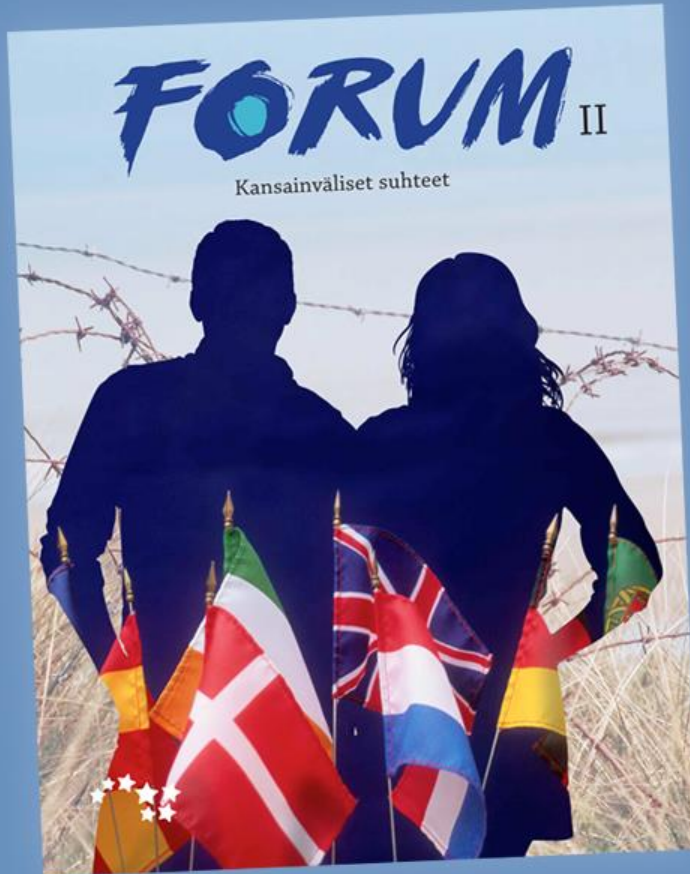

Siirtomaiden poliittista, sotilaallista
ja taloudellista alistamista.

Luku 3

Imperialismin aikakausi

Oppikirjan s. 20-27

SYITÄ IMPERIALISMILLE

1. Taloudelliset syyt

- raaka-aineet
- markkinat
- merireitit
- työvoima
- investoinnit
- kova kilpailu
- Euroopan väestön kasvu

Teollistuminen!

SYITÄ IMPERIALISMILLE

2. Valtapoliittiset syyt

- kansallinen turvallisuus, omavaraisuus
- sotilaallinen mahti
- kansainvälinen arvovalta

Nationalismi!

SYITÄ IMPERIALISMILLE

3. Kulttuuridarvinistiset syyt

- sivistystehtävä
- korkeampi elintaso
- lääketiede ja sairaanhoito
- edistyksen vieminen Afrikkaan
- kristinuskon levittäminen
- itsehallinnon ja demokratian opettaminen

4. Muuta

- yksittäisten henkilöiden intohimo

Perustelut!

LISÄTEHTÄVÄ: TULKINTATEHTÄVÄ!

Pedonet:

**• TEE LIITTEENÄ OLEVA TULKINTATEHTÄVÄ!
Sieltä tehtävät b) ja c).**

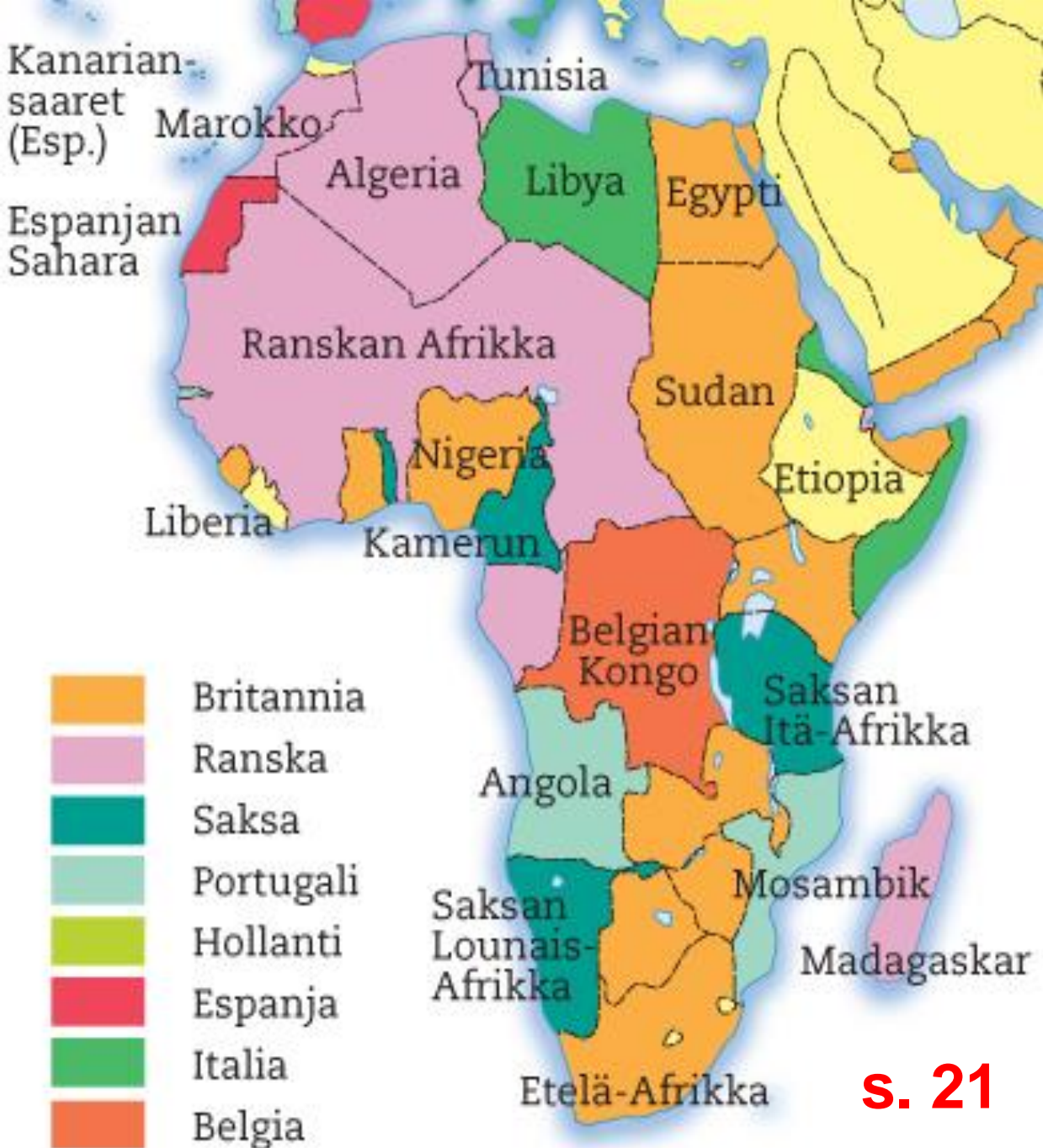
b) Lue alla olevat dokumentit ja pohdi, mitä imperialismin syytä kukin niistä mielestäsi edustaa.

Dokumenttitehtävä a) Imperialismiin syitä

- 1. Valtapoliittiset syyt**
- 2. Valtapoliittiset syyt**
- 3. Taloudelliset syyt**
- 4. Valtapoliittiset syyt**
- 5. Kulttuuridarvinistiset syyt**
- 6. Kulttuuridarvinistiset syyt, valtapoliittiset syyt**
- 7. Taloudelliset syyt**
- 8. Taloudelliset syyt**

Euroopan siirtomaat

	Afrikka !!!	Aasia	Muita
Iso-Britannia	Egypti, Etelä-Afrikka, Sudan	Intia	Australia, Kanada
Ranska	Algeria, Madagaskar	Indo-Kiina	Ranskan Guyana
Espanja	Espanjan Sahara	Filippiinit → USA	(Etelä-Amerikka)
Portugali	Angola, Mosambik	Macao	Brasilia
Saksa	Namibia, Tansania	-	-
Italia	Libya, Somalimaa	-	-
Alankomaat	-	Indonesia	Surinam (E-Amerikka)
Belgia	Kongo	-	-

Ryntäys Afrikkaan

1500- ja 1600-luvuilla lähinnä Portugali ja Hollanti perustivat Afrikan rannikolle siirtokuntia.

Britannia otti 1795 haltuunsa Etelä-Afrikan ja Ranska 1830 Algerian.

1800-luvun jälkipuoliskolla Britannia ja Ranska ehtivät kaapata suuren osan Afrikasta. Muille valtioille jäi pienempiä alueita.

Belgian kuningas Leopold onnistui anastamaan Kongon maatilakseen, koska hän oli rahoittanut alueelle suuntautuneita tutkimusmatkoja (Livingstone).

Yhdysvaltain vapauttamien orjien asuttama Liberia ja kristittyjen asuttama Etiopia jäivät itsenäisiksi.

LISÄTEHTÄVÄ: TULKINTATEHTÄVÄ!

Pedonet:

**• TEE LIITTEENÄ OLEVA TULKINTATEHTÄVÄ!
Sieltä tehtävät b) ja c).**

b) Lue alla olevat dokumentit ja pohdi, mitä imperialismin syytä kukin niistä mielestäsi edustaa.

c) Tulkitse Rudyard Kiplingin runoa ”Valkoisen miehen taakka”

c) Rudyard Kipling julkaisi v. 1899 runon "Valkoisen miehen taakka", "The White Man's Burden"

Ota Valkoisen miehen taakka: Pois poikasi parhaimmat kotimaastan laita ja heistä tee vankeisi palvelijat, jotka ikeen alla raataa eestä heimojen villien, väen äsken voitetun, jörön, puoleksi lasten, puoleksi pirujen.

Ota Valkoisen miehen taakka, peri palkkansa ainainen: Sinun holhottavaisi moite, vihan kauna myrkyllisen, Surkea valitus laumain, jotka (vaivoin!) valoon veit: "Miksi pimeytemme poistit, vapaiksi meidät teit?"

c) Rudyard Kipling julkaisi v. 1899 runon "Valkoisen miehen taakka", "The White Man's Burden"

- 1. Oli eurooppalaisten velvollisuus "sivistää" muita, se oli jopa taakka.**
- 2. Eurooppa lähetti "parhaat" miehet tähän kovaan työhön.**
- 3. Alkuperäiset kuvataan alkeelliseksi, oudoksi ja lapsenomaiseksi.**
- 4. Alkuperäiskansat eivät ymmärrä omaa parastaan, vaan vastustavat sivistystä.**

1. Valkoisen miehen taakka käsitteenä tarkoittaa eurooppalaisten ajatusta siitä, että heidän velvollisuutenaan oli sivistää muita kansoja.

2. Runon mukaan siirtomaiden hallitseminen on raskas velvollisuus eurooppalaisille.

3. Euroopasta lähtevät parhaat miehet auttamaan siirtomaita ja tekemään kovasti töitä niiden puolesta.

*Ota Valkoisen miehen taakka:
Pois poikasi parhaimmat
kotimaastaan laita ja heistä
tee vankeisi palvelijat,
jotka ikeen alla raataa
eestä heimojen villien,
väen äsken voitetun, jörön,
puoleksi lasten, puoleksi pirujen.*

*Ota Valkoisen miehen taakka,
peri palkkansa ainainen:
Sinun holhottavaisi moite,
vihan kauna myrkyllisen,
Surkea valitus laumain,
jotka (vaivoin!) valoon veit:
"Miksi pimeytemme poistit,
vapaiksi meidät teit?"*

4. Alkuperäiskansat kuvataan erilaisiksi kuin eurooppalaiset: alkeellisiksi, oudoiksi ja lapsenomaisiksi.

5. Alkuperäiskansat eivät ymmärrä omaa parastaan eivätkä osaa arvostaa eurooppalaisten toimia. Ne haluaisivat päästä takaisin entiseen.

Kiina ja Japani 1800-luvun lopulla

• Japani

- avautui kokonaan
- kävi kauppaa tavaroilla
- otti vastaan länsimaalaista kulttuuria
- uudisti yhteiskuntaa
- teollistui
- ”Meiji” –restauraatio, Japanista nykyaikainen siirtomaavaltio

• Kiina

- vain muutamat kaupungit avoimia
- vaati maksun hopeassa
- pitäytyi omassa kulttuurissa
- pysyi vanhoillisena
- pysyi vanhassa tuotannossa
- kapinat ja ulkomaalaisten ekstras-territoriaalioikeudet

Imperialismin muodot

MUOTO	MÄÄRITELMÄ	ESIMERKKI
1. SIIRTOMAA	Maa tai hallinto, jonka alue on vieraan valtion vallassa.	Ranskan siirtomaa Algeria.
2. PROTEKTORAATTI	Maa tai alue, jonka hallintoa vieras valtio valvoo.	Ruhtinaiden hallitsemat alueet brittiläisessä Intiassa.
3. VAIKUTUSPIIRI	Alue, jossa vieras valtio vaatii taloudellisia ja poliittisia etuoikeuksia.	Kiinan rannikkoalueet.
4. TALOUDELLINEN IMPERIALISMI	Itsenäinen, alikehittynyt valtio, jonka hallintoa ulkomaiset yritykset valvovat hallituksensa tukemina.	Dole-hedelmäyhtiö valvoi Havaijin ananaskauppaa.

Siirtomaiden valloitus

	1876	1900	Muutos%
Afrikka	10,8	98,9	88,1
Aasia	51,5	56,5	5
Australia	100	100	0
Amerikka	27,5	27,2	-0,3

SEURAUKSIA; Maailmasta vallattu vuonna **1800 55% - 1878 67% - 1914 84%**

- oikeus päättää omista asioista menetettiin (ransk. suora ja engl. epäsuora hallinto)**
- kauppa ja liikenne intialaisille ja eurooppalaisille**
- heimorajat rikkoontuivat**
- oman kulttuurin häviäminen**
- verot ja pakkotyö**
- viljelykasvit ja kaivostoiminta eurooppalaisia varten**
- + infrastruktuuri (liikenne)**
- + lääketiede ja sairaanhoito**
- + koulutus**